

Dr Nikola Stjepanović • Despot Mičić
Milan Samardžić • Stevan Lilić

UPRAVNO PRAVO

(I DEO: JAVNA UPRAVA)

udžbenik za II razred upravne škole

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva i
Zavod za obrazovanje administrativnih kadrova SR Srbije
Beograd

UMESTO PREDGOVORA

Ovaj udžbenik je radjen na osnovu nastavnog plana i programa za predmet upravno pravo ("Prosvetni glasnik SR Srbije", br. 8/69) i koncepcije udžbenika za ovaj nastavni predmet koju je odobrio Prosvetni savet SR Srbije. Dosledno tome, autori su se trudili da prilikom izrade ovog udžbenika u punoj meri poštuju zakonske odredbe koje se odnose na pedagoške, psihološke, andragoške, metodološke i druge elemente izložene u pomenutoj koncepciji. Isto tako, pri obradjivanju pojedinih poglavlja udžbenika išlo se za tim da programski sadržaji budu što više aktualizirani u duhu pozitivnih propisa.

Ovom prilikom treba istaći da su u dosadašnjoj nastavnoj praksi upravnih škola za nastavni predmet upravno pravo pretežno korišćeni udžbenici namenjeni studentima odgovarajućih viših i visokih škola, što je učenicima, pa i nastavnicima ovog nastavnog predmeta, u upravnim školama pricinjavalo znatne teškoće. Uvereni smo da će ovaj udžbenik, koji predstavlja rezultat timskog rada autora, popuniti osetnu prazninu koja postoji u udžbeničkoj literaturi za ovaj nastavni predmet u upravnim školama. Medjutim, iako je namenjen učenicima upravnih škola za nastavni predmet upravno pravo, ovaj udžbenik može korisno da posluži i učenicima drugih srednjih škola u kojima se ova materija izučava u okviru nastavnog predmeta pod istim ili sličnim nazivom.

Beograd, jula 1976. godine

A u t o r i

SADRŽAJ

	Strana
UMESTO PREDGOVORA	3
U V O D	
I. O UPRAVNOM PRAVU UOPŠTE	5
1. POJAM I PREDMET UPRAVNOG PRAVA	5
(a) Pojam upravnog prava	5
(b) Predmet upravnog prava	6
(c) Upravnopravni odnos	8
2. ODNOS UPRAVNOG PRAVA PREMA DRUGIM GRANAMA PRAVA	9
3. IZVORI UPRAVNOG PRAVA I NJIHOVE OPŠTE KARAK- TERISTIKE	12
(a) Pojam izvora prava	12
(b) Karakteristike izvora upravnog prava	14
(c) Vrste izvora upravnog prava	14
4. SISTEM UPRAVNOG PRAVA U SFRJ I NJEGOVE OSNOVNE ODLIKE	21
5. NAUKA UPRAVNOG PRAVA	22
II. OSNOVNI POJMOVI O UPRAVI	25
1. POJAM UPRAVE PREMA POZITIVNIM PROPISIMA	25
2. RAZVOJ DRŽAVNE UPRAVE U NAŠOJ ZEMLJI	29
I GLAVA: OSNOVNI OBLICI ORGANIZACIJE I NAČELA JAVNE UPRAVE U SFRJ	
I. ORGANIZACIJA KAO FAKTOR I NOSILAC UPRAVNE DELATNOSTI	32
1. POJAM I ZNAČAJ ORGANIZACIJE U SMISLU ORGANI- ZOVANJA	32

2. POJAM I ELEMENTI ORGANA ILI ORGANIZACIJE KAO NOSIOCA DRUŠTVENIH DELATNOSTI; UNUTRAŠNJE ORGANIZACIONE JEDINICE	33
(a) Pojam organa ili organizacije	33
(b) Osnovni elementi organizacije kao nosioca društvenih zadataka	34
(c) Unutrašnje organizacione jedinice	43
3. VELIKE ORGANIZACIJE: POJAM I OBLICI	47
(a) Pojam velikih organizacija i njihovi osnovni organizacioni problemi	47
(b) Oblici velikih organizacija	48
4. PRINCIPI FORMIRANJA ORGANA UPRAVE	52
(a) Realni i teritorijalni princip	52
(b) Inokosni ili kolegijalni princip	53
(c) Linijska, funkcionalna i štapsko-linijska organizacija	56
5. RUKOVOĐENJE UPRAVNIM ORGANIZACIJAMA I NJIHOVIM UNUTRAŠNJIM ORGANIZACIONIM JEDINICAMA	59
(a) Pojam i elementi rukovođenja; individualna svojstva rukovodioca (starešine)	59
(b) Osnovni principi rukovođenja	61
(c) Metodi rukovođenja	64
II. VRSTE ORGANA I ORGANIZACIJA JAVNE UPRAVE	65
1. POJAM I VRSTE ORGANA I ORGANIZACIJA JAVNE UPRAVE	65
2. ORGANI DRŽAVNE UPRAVE	66
(a) Pojam organa državne uprave	66
(b) Vrste organa državne uprave	67
(c) Savezni organi uprave i savezne organizacije	68
(d) Zajedničke odredbe za savezne organe uprave i savezne organizacije	76
(e) Međurepublički komiteti	79
(f) Administracija Skupštine SFRJ, Predsednika Republika, Predsedništva SFRJ i Saveznog izvršnog veća	79
(g) Republički organi uprave i organizacije	80
(h) Pokrajinski organi uprave i organizacije	86
(i) Opštinski organi uprave	89
(j) Samoupravljanje u radnim zajednicama organa uprave	94
(k) Sredstva za rad i finansijsko poslovanje organa uprave	96
3. ORGANIZACIJE UDRUŽENOG RADA I DRUGE SAMOUPRAVNE ORGANIZACIJE	100
(a) Organizacije udruženog rada	100
(b) Udruživanje (integracija)	110

III. SAMOUPRAVLJANJE U ORGANIZACIJAMA UDRUŽENOG RADA	115
IV. ODNOSI IZMEĐU DRŽAVNIH ORGANA I ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA	118
1. ODNOSI IZMEĐU DRŽAVNIH ORGANA I PRIVREDNIH ORGANIZACIJA I USTANOVA PO RANIJIM PROPISIMA	118
(a) Odnosi između državnih organa i privrednih organizacija	118
(b) Odnosi između državnih organa i ustanova	119
2. OSNOVNE POSTAVKE NOVOG USTAVNOG SISTEMA O ODNOSIMA DRŽAVNIH ORGANA I ORGANIZACIJA UDRUŽENOG RADA	120
(a) Saradnja državnih organa i organizacija udruženog rada	121
(b) Nadzor državnih organa nad zakonitošću poslovanja organizacija udruženog rada	122
(c) Usmeravanje delatnosti organizacija udruženog rada	123
(d) Regulisanje delatnosti organizacija udruženog rada	124
(e) Društvena zaštita samoupravnih prava i društvene svojine	125
V. POLOŽAJ ORGANA DRŽAVNE UPRAVE	126
1. PRAVNI I ORGANIZACIONO-POLITIČKI ODNOSI IZMEĐU ORGANA DRŽAVNE UPRAVE	126
(a) Centralizam i dekoncentracija; birokratski i demokratski centralizam	126
(b) Hijerarhijsko načelo i subordinacija	128
2. MEĐUSOBNI ODNOSI ORGANA DRŽAVNE UPRAVE I ODNOSI ORGANA DRŽAVNE UPRAVE PREMA DRUGIM DRŽAVNIM ORGANIMA	131
(a) Samostalnost organa uprave	131
(b) Međusobni odnosi organa uprave	131
(c) Odnos organa uprave prema skupštini društveno-političke zajednice i njenom izvršnom organu	135
(d) Odnos organa uprave prema sudovima, javnom tužilaštvu i društvenom pravobranioцу samoupravljanja	136
II. GLAVA	
I. ULOGA I PODRUČJA DELATNOSTI UPRAVE	139
1. ULOGA DRŽAVNE UPRAVE	139
2. RAZVOJ DRŽAVNE UPRAVE U NAŠEM POLITIČKOM SISTEMU	141

3. PODRUČJA DELATNOSTI UPRAVE	143
II. OBLICI I NAČINI DELATNOSTI UPRAVE	145
1. VRSTE OBLIKA I NAČINA DELATNOSTI UPRAVE	145
2. KONTROLNO-NADZORNA DELATNOST UPRAVE	148
(a) Opšti osvrt	148
(b) Kontrolno-nadzorna delatnost inspekcijskih službi	149
(c) Kontrolno-nadzorna delatnost Službe društvenog knjigovodstva	165
III GLAVA: AKTI UPRAVE	
I. PRAVNI AKTI UPRAVE I NJIHOVA KLASIFIKACIJA	172
1. NORMATIVNI AKTI UPRAVE I NJIHOVA KLASIFIKACIJA	173
2. POJEDINAČNI PRAVNI AKTI UPRAVE I NJIHOVA KLASIFIKACIJA	174
(a) Pojedinačni pravni akti uprave	174
(b) Klasifikacija pojedinačnih pravnih akata uprave	174
(c) Upravni akt	176
II. MATERIJALNI AKTI UPRAVE	194
IV GLAVA	
1. DRŽAVLJANSTVO	197
(a) Teritorijalno i personalno vezivanje građana za državu	197
(b) Pojam državljanstva	199
(c) Sistemi (načela) za sticanje državljanstva	199
(d) Sticanje jugoslovenskog državljanstva	200
(e) Prestanak jugoslovenskog državljanstva	201
(f) Evidencija o jugoslovenskim državljanima	204
(g) Sukobi državljanstva	204
2. LIČNO IME I PORODIČNA STANJA	205
(a) Lično ime — pojam i značaj	205
(b) Određivanje i korišćenje ličnog imena	206
(c) Promena ličnog imena	208
3. PREBIVALIŠTE I BORAVIŠTE GRAĐANA	210
(a) Pojam i značaj	210
(b) Regulisanje materije o prebivalištu i boravištu	210
(c) Prijavljivanje i odjavljivanje prebivališta i boravišta	211
(d) Kontrola prebivališta i boravišta i njihova evidencija	212
4. EVIDENCIJA GRAĐANA	213
(a) Matične knjige — pojam i značaj	213

	Strana
(b) Regulisanje materije o matičnim knjigama	213
(c) Vrste matičnih knjiga	214
(d) Vođenje i čuvanje matičnih knjiga	217
(e) Rad matičara	218
(f) Izdavanje izvoda i uverenja iz matičnih knjiga	219
5. IZDAVANJE I EVIDENCIJA LIČNIH KARATA	219
(a) Izdavanje ličnih karata	219
(b) Evidencija o ličnim kartama	221
6. PUTNE ISPRAVE	221
7. DOKAZIVANJE GRAĐANSKIH STANJA	224
8. OSNOVNA PRAVA I DUŽNOSTI GRAĐANA	224